

Област Хасково

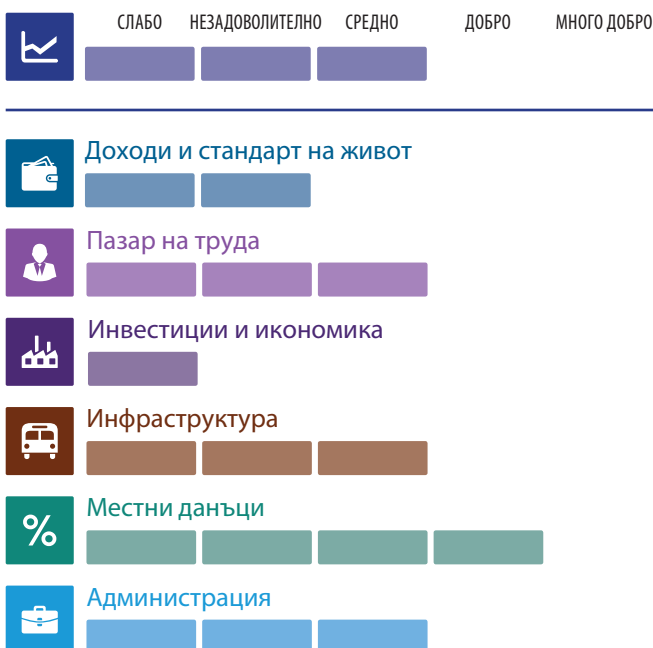
▶ Население (2019)	225 317
▶ Територия (кв.км)	5533,3
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	72,2

Хасково е сред най-слабо развитите икономически области в Южна България. Областта отчита значително по-ниски от средните за страната стойности на БВП на човек от населението и средна заплата. Доходите на домакинствата постепенно растат, проблемите с бедността и материалните лишения остават. Благоприятна е динамиката на пазара на труда, като областта има много ниска безработица, а заетостта също вече надхвърля средните за страната стойности. Налице е видим недостиг на висшисти, а делът на хората с основно образование расте през последните години. Инвестиционната активност може да се опише като „плаха“. Инфраструктурата е относително добре развита, а качеството ѝ постепенно се подобрява. Местните данъци остават по-ниски от средни-

те за страната, а през 2020 г. част от тях дори се намаляват. Като естественият, така и механичният прираст в областта се влошават. Големи предизвикателства има при обхвата на системата на училищно образование и с преждвременното напускане на учениците, но резултатите на изпитите се подобряват. Достъпът до общопрактикуващи лекари и специалисти е сравнително труден, а коефициентът на детска смъртност е висок. Редът и сигурността в Хасково са близки до средните за страната равнища, а престъпността намалява. Образованите битови отпадъци почти изцяло се предават за третиране и рециклиране, а обемът им постепенно намалява; спад има и във въглеродните емисии. Интересът към културните събития в областта е слаб, като с най-много внимание се ползват театрите.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Хасково е областта с най-нисък БВП на човек от населението в Южна България след Сливен, като през 2018 г. той е едва 8,5 хил. лв./човек от населението. Икономическият растеж е сходен със средния за страната. Средната годишна брутна заплата е петата най-ниска в страната – едва 9,6 хил. лв., а чак през 2018 г. годишният ѝ ръст изпреварва средния за страната.

Благодарение на относително благоприятните условия на пазара на труда доходите на домакинствата през 2018 г. са близки до средните за страната – средно 5678 лв./лице от домакинство годишно при 6013 лв. за страната. Индикаторите за бедност и социално изключване обаче дават основание за притеснение – близо 30,9% от населението е под националната линия на бедност за 2019 г. при 22,6% средно за страната, а 23,8% живеят с материални лишения при 19,9% средно за България.

Пазар на труда

През 2019 г. безработицата на практика изчезва от пазара на труда в областта – НСИ отчита коефициент на безработица на населението на 15 и повече години едва 0,4%, но с уговорката, че данните са с ниска степен на точност. През 2018 г., година по-рано, безработицата е 3,1%, което отново е чувствително под средното за страната. Заетостта също е сравнително висока – 70,9%, като се е повишила с повече от 15 пр.п. спрямо 2012 г.

Делът на висшестите във възрастовата група 25–64 години постепенно нараства, но остава 20,2% – с 8 пр.п. под средния за страната. Расте обаче и делът на хората с основно и по-ниско образование, като през 2019 г. те са 24,0% при 17,6% средно за страната.

Инвестиции и икономика

В периода от 2014 до 2018 г. преките чуждестранни инвестиции с натрупване нарастват почти четири пъти, но остава на изключително ниското равнище от 801 евро/човек от населението. Разходите за придобиване на ДМА също са ниски, като през 2018 г. достигат 1197 лв./човек, което е минимално нарастване от средните около 1100 лв./човек за периода 2013–2017 г. Въпреки ръста през последната година областта не се справя добре и с усвояването на средства от еврофондовете, като към средата на 2020 г. обемът им достига 1302 лв./човек спрямо 1976 лв./човек средно за страната; изключение тук е община Свиленград с 5287 лв./човек. Наблюдава се отчетлива тенденция за създаване на повече предприятия в областта, като през 2018 г. броят им достига 53 на 1000 души. Стойността на произведена-

та продукция нараства в периода на икономически подем с по-бавни темпове от средните за страната с изключение на 2018 г. Това задълбочава изоставането и през 2018 г. произведената продукция на човек от населението е едва 12,6 хил. лв., или над два пъти по-ниска от средната за националната икономика.

Инфраструктура

Областта има относително добре развита пътна мрежа, като гъстотата ѝ през 2019 г. е 20,7 км/100 кв.км територия. Висок е и делът в шосейната мрежа на първокласните пътища и магистралите – 21,5% при 18,6% средно за страната, като през територията на областта преминава магистрала „Марица“. Състоянието на пътните настилки се подобрява през последните години, но делът на пътищата в добро състояние остава под средните за страната стойности – 36,8% спрямо 41,4% за страната. Гъстотата на железопътната мрежа също е малко над средната за страната с 3,7 км/100 кв.км от площта на областта. Видимо подобрение има в достъпа до високоскоростен интернет – между 2009 и 2019 г. делът на свързаните домакинства се е увеличил от 24 на 68%, но изоставането от водещите области се запазва.

Местни данъци

Равнищата на местните данъци в общините на територията на областта, разглеждани в тази категория, са близки до средните за страната. През 2020 г. средният размер на данъка за извършване на таксиметров превоз намалява до 324 лв. годишно, което го приближава до минималната стойност от 300 лв. Спад има и в патентния данък за търговия на дребно – от средно 12,77 лв./кв.м търговска площ до 11,96 лв. Данъците за възмездно прехвърляне на собственост и върху недвижимите имоти на юридическите лица остават на досегашните си нива. Над средния за страната обаче е данъкът върху превозните средства – 1,55 лв./kW мощност след отчитането на екологичния компонент спрямо 1,51 лв./kW.

Администрация

Подобрява се самооценката на общините за способността им да предоставят електронни услуги, като средната за областта стойност за 2020 г. е 3,10 от възможни 5 т., както и за извършване на административни услуги на „едно гише“ – до 2,97 т. Рейтингът на активна прозрачност на местната власт също се повишава и достига средно 67,3% за общините в областта, но остава под средния за страната от 70,7%.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■

Демография ■■■■

Естественият прираст на Хасково постепенно се влошава, като през 2019 г. достига $-8,7\%$ при $-5,4\%$ през 2009 г., като през целия десетгодишен период е под средния за страната. Областта губи хора и заради отрицателния механичен прираст, но не с такава скорост – през 2019 г. разликата между заселилите се и изселилите се е $-3,8\%$ от населението. В резултат на тези процеси тенденцията за застаряване на населението в областта се ускорява, като на 100 души на възраст от 0 до 14 години през 2019 г. има 158 на възраст над 65 години. Възрастовата зависимост между броя на лицата над 65 години и тези в работоспособна възраст също е по-неблагоприятна от средната за страната – 37% спрямо 33% на национално ниво.

В областта текат бавни процеси на урбанизация, като делът на градското население се е повишил с 2 пр.п. за десетилетие до 72,2% през 2019 г. Същевременно гъстотата на населението на градските части на областта остава под средната – 1045 души/кв.км, и трайно намалява през последните години.

Образование ■■

Ниският обхват на системата на училищно образование остава предизвикателство и през 2019 г., като в прогимназиалната фаза са записани едва 83% от децата. След спад с 1 пр.п. спрямо предишната година нивото е с 4 пр.п. пониско от средното за страната. Чувствително по-висок е и делът на напусналите основното и средното образование – 3,7%, както и на второгодниците – 1%. Въпреки известно подобрене през последните години съотношението между броя на учителите и учениците в основното и средното образование достига едва 84 преподаватели на 1000 ученици през 2019 г. при 89 на 1000 ученици средно за страната.

Въпреки че остават под средните резултати за страната, учениците в Хасково подобряват представянето си на зрелостните изпити по БЕЛ през 2020 г. и постигат средна оценка от 4,07. Висок остава обаче делът на слабите оценки – 12,5%, но повишаването му е характерно за повечето области. На изпита по математика след VII клас учениците постигат средно 32 от възможни 100 т., отново малко под средните за страната 36 т.

Здравеопазване ■■

Показателят за достъп до общопрактикуващи лекари в Хасково е по-неблагоприятен от средния за страната, като през 2019 г. в областта има един лекар на 1847 души население при 1688 души за България като цяло. Индексът на достъп до лекари специалисти също разкрива проблеми на местната здравна система. Относително нисък е и броят на леглата в многопрофилните болници – 356 на 100 хил. души от населението, като нарастването през последните години е бавно.

Обхватът на здравната система е сравнително добър – през 2019 г. здравноосигурени са 90,1% от населението на областта. Заболеваемостта постепенно спада, като 194 на всеки 1000 души са преминали за лечение през местните болници. Висок остава обаче коефициентът на детска смъртност – 8,2‰, като няма видимо подобрене.

Ред и сигурност ■■■■

През 2019 г. 90% от наказателните дела в областта приключват в 3-месечен срок, но този дял намалява спрямо предходните години, когато е 92–94%. Относително бърз ръст се наблюдава в дела на висящите дела, който от 7,1% през 2015 г. достига 9% през 2019 г. въпреки спада в натовареността на наказателните съдии – докато през 2015 г. те са гледали по 9,8 дела средно на месец, през 2019 г. вече гледат по 8 дела. Наблюдава се и сходна с повечето области тенденция за спад на броя на престъпленията срещу личността и собствеността. През 2019 г. в Хасково са регистрирани 10,1 престъпления от този вид на 1000 души от населението. Същевременно делът на разкритите престъпления от 2009 до 2019 г. е нараснал с 12 пр.п. и достига 59%.

Околна среда ■■■■■■

Хасково е сред лидерите по преработка на отпадъците, като за 2018 г. за рециклиране и третиране са били предадени 96% от всички образувани битови отпадъци. Количеството отпадъци също бавно намалява, като достига 316 кг/човек за годината при 409 кг/човек средно за страната. Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализацията, като през 2018 г. той достига 72,7%. Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, се увеличава до 54,2%. За сметка на това количеството въглеродни емисии намалява до 108 т/кв.км през 2018 г., или почти три пъти под средното за страната.

Култура ■■

Област Хасково отчита като цяло неблагоприятни стойности на индикаторите за интензивност на културния живот, включени в тази категория. Най-малко е изоставането от средните стойности за страната при посещенията в театрите – през 2019 г. те са 298 на 1000 души население при 362 средно за страната. Най-малко привлекателно е ходенето на кино, като на 1000 души има едва 98 посещения годишно – почти седем пъти под средното за страната. Ръст се наблюдава при посещенията в музеите, но интересът остава малък с едва 251 на 1000 души при 770 средно за страната.

Ключови показатели за област Хасково

Индикатори на икономическото развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7807	8545	n.a.	15 615
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5119	5119	5678	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	8537	9623	n.a.	13 775
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	n.a.	28,5	30,9	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,3	66,0	70,9	70,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	4,7	3,1	0,4	4,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	20,0	21,0	24,0	17,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	17,3	20,1	20,2	28,0
Произведена продукция (лв./човек)	11 211	12 598	n.a.	25 855
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1094	1197	n.a.	2750
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	442	801	n.a.	3560
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	66,1	72,3	68,1	75,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	34,8	33,7	36,8	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,7	20,7	20,7	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	63,5	63,0	67,3	70,7
Индикатори на социалното развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,3	-8,5	-8,7	-6,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-0,9	-5,2	-3,8	-0,3
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,87	3,84	4,07	4,20
Среден успех на изпита по математика след VII клас (точки)**	27,7	28,8	32,0	36,3
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	74	77	84	89
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,4	84,7	82,6	86,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,2	88,5	90,1	88,8
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1774	1809	1847	1688
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,5	10,2	10,1	11,1
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,5	9,1	8,0	9,1
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,6	72,7	n.a.	76,2
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	327	316	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	98,0	96,1	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	103	72	98	659
Посещения в театрите на 1000 души от населението	258	291	298	362

* Данните за 2019 г. са включени в изследването 2020 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2019/20 година, а матурите са проведени през 2020 г. Същото важи и за предходните години.